

MIRŐL ÍRTUNK AZ ELMŰLT TANÉVBEN?

Komoly elmemunkát kell annak kifejtene, aki ebben a felfordult, átalakult, hektikus világunkban pontosan vissza akar emlékezni, mi is foglalkoztatta leginkább fél évvel, egy évvel ezelőtt. Mikor is voltak a választások? A taxisbloká? A rektorválasztás? A Schnell-bizottság? A fizetésemelés? Megpróbálunk segíteni...

1990 nyarán a LEGITIMÁCIÓ volt a kulcsszó. Mivel a nagypolitikában ekkorra már befejeződött a váltás, és az Antall-kormány megkezdte áldásos tevékenységét, az egyetemen belül is felerősödtek azok a hangok, amelyek változást követeltek. Hiszen az előző rektort, az előző Egyetemi Tanácsot (dékánt, tanszékvezetőt, egyetemi tanárt stb.) még a régi rendszer választotta-választatta meg, s mi a biztosíték arra, hogy ha az egye-

A JÖVŐ MÉRNOKE

temi polgárság szabadon választhatna, ismét örájuk esne a választás? Sokan azt várták, hogy az Egyetemi Tanács

1990. június 25-i ülésén kollektívan lemond, és átadja a helyét egy új szerveződének, de a kollektív bölcsesség úgy döntött, hogy nincs szükség sem forradalmi, sem anarchikus kapkodásra, az ET (és az egyetem közvéleménye) bírja ki azt a pár hónapot, amely alatt vitathatatlan tekintélyű professzorok kidolgozzák az őszi választások legitimációs rendjét. (Ezt támasztotta alá a kultuszminiszter augusztus 29-i levele is, amely visszavonta a korábbi kemény, "nagyakarításos" SZMSZ tervezetet, és körülbelül úgy fogalmazott, hogy "csinálják mindent úgy, ahogy akartok, és ahogy az egyetemi közvélemény elviseli, mert mégiscsak ti tudjátok a legjobban, hogyan kell házon belül a legjobban és leghatásosabban takarítani...)

Az "illegitim" ET úgy döntött, hogy a legvitathatatlanabb tekintélyű professzor az egyetemen dr. Schnell László, a Műszer- és Méréstechnika tanszék professzora, a villamosmérnöki kar hajdanvolt dékánja - ezért ő kapta meg dr. Fodor Lajos "illegitim" rektortól a felkérést. Ezek szerint: "...az új SZMSZ megalkotása az újonnan megválasztásra kerülő, legitim, választott, illetve bizalmat nyert tisztviselőkből álló egyetemi tanács feladata lesz. Ezért a munka első fázisában ezen új egyetemi tanács megválasztásának elvi és gyakorlati módo-

zatait kell kidolgozni. Az Ön vezetésével működő bizottság feladata az ET elé kerülő javaslat kidolgozása. A kérdéskör mielőbbi rendezése érdekében kérem, hogy a bizottság munkáját a lehető leggyorsabban, az érdekeltek minél nagyobb mértékű bevonásával végezze..."

A bizottságba karonként két-két embert kellett volna delegálni, de a nyári szabadságolások és egyéb okok miatt ez eléggé nehézkesen ment. Ennek ellenére szeptember elejére elkészült a most már végérvényesen "Schnell-bizottságnak" nevezett testület első javaslat-tervezete, amely meghatározta a tennivalók sorrendjét: a kari oktatói gyűléseken bizalmi szavazás a dékánokról, majd az új, legitim Egyetemi Tanácsba két legitim küldött megválasztása, majd magának az ET-nek a megválasztása, amely aztán legitim lévén minden egyetemi dolgról törvényesen dönthet.

Dr. Fodor Lajos rektorúgy nyilatkozott a JM-nek, hogy szerinte novemberre össze tud ülni az új Egyetemi Tanács, és Karácsonyra remélhetőleg az összes vezetőváltás és választás is lezajlik. Ő a megbízatását vissza fogja adni a legitim Egyetemi Tanácsnak, de még nem döntötte el, hogy kedvező döntés esetén elfogadná-e az újabb megbízatást. Abban viszont teljesen biztos, hogy "ejtőrnős" rektora nem lesz az egyetemnek.

Eközben a karokon folytak az oktatói gyűlések, amelyekben döntéseket hoztak, dékánt mondtak le (dr. Detrekői Ákos), és meghatározták a következő hónapok menetrendjét. Ebből aztán lett némi zűrzavar, mert az egyik dékán így, a másik úgy értelmezte a számára adott szabadságot és a kari testületek döntéseit -- amelyek nem biztos, hogy teljes egészében megegyeznek az SZMSZ-bizottság majdani döntéseivel.

A Schnell-bizottság szeptember közepére kialakította és legitimálta önmagát: titkosan megválasztotta az elnököt (dr. Schnell László) és véglegesítette a hét kari küldöttet és három

hallgatót. Hegedűs István (építőkar), Molnár Károly (gépészkar), Bitó János (építészmérnöki kar), Réffy József (vegyészmérnöki kar), Timár Peregrin László (villamosmérnöki kar), Sváb János (közlekedésmérnöki kar), Biszterszky Elemér (TTK), valamint Béres István, Vizkeleti Sándor és Török István hallgatók vállalták a felelősséget az utókor előtt az új "játékszabályok" megalkotásáért.

Szeptember 27-re hosszas viták és alkotónak nevezett veszekedések után el is készült a bizottság végleges tervezete, amelyet a régi "illegitim" Egyetemi Tanács 1990. október 3-án tárgyalt meg. Az ET-ülés "történelmi jelentőségét" mi sem bizonyítja jobban, mint hogy szerdán bonyolították le, amire évtizedek óta nem volt példa, de a felfokozott várakozás miatt nem volt célszerű a következő hétfőt megvárni. A bizottság egyébként minden bizonnyal kiváló munkát végzett, mert a tanácsülésen megjelent dékánok néhány technikai részlet tisztázása után egyértelműen támogatották az előterjesztést. Ennek megfelelően október 30-ig minden karon le kellett vezényelni az oktatói-kutatói gyűlést a dékán-szavazással és a küldöttválasztással együtt.

Az első "legitim" dékán egyébként Hofer Miklós lett, akit 90:27 arányban választottak újjá. Hasonló "sorsra jutott" a közlekedésmérnöki karon dr. Michelberger Pál (103:11); a vegyészmérnöki karon dr. Gál Sándor (86,6%) és a villamosmérnöki karon dr. Zombory László. Az építőmérnöki karon dr. Detrekői Ákos már ezt megelőzően "ügyvezető dékánnak" deklarálta magát, utódja dr. Orosz Árpád lett. A gépészmérnöki karon egyértelmű volt (?), hogy a régi rendszerhez kötődő Artinger Istvánnak mennie kellett, legfeljebb a szinte teljes ismeretlenségből előrukkolt utód személye okozott meglepetést: Vajna Zoltán a kétfordulós választás során végül is 138:90-re győzött a volt dékán ellen. Egyedül a természet- és társadalomtudományi karon volt némi botrányra a választásnak: néhányan fölhánytorgatták Kerégyártó István párttitkári múltját és mentalitását, ami találkozhatott a többség véleményével, mert 195:64 arányban megvonták tőle a bizalmat. Az új dékán Csom Gyula lett 79,6 százalékos szavazati aránnyal.

A tanszékek időközben 28 javaslatot tettek a REKTOR személyére, ám közülük csak 13-an kaptak három vagy ennél több szavazatot:

Michelberger Pál: 39, Zombory László: 33, Fodor Lajos: 30, Lajos Tamás: 28, Tuschák Róbert: 14, Szabó Imre: 9, Bíró Péter, Ginsztler János: 6, Kaliszky Sándor: 4, Gál Sándor, Hofer Miklós, Horváth Mátyás és Vajna Zoltán 3-3.

Közülük azonban mindössze négyen (Michelberger Pál, Bíró Péter, Lajos Tamás és Szabó Imre) adtak pozitív választ, a többiek életkorukra, dékáni elfoglaltságukra, erő- és ötlethiányukra hivatkozva lemondtak a megméretésről.

A tervek szerint összeült új, legitim Egyetemi Tanács 1990. november 11-én meglepően rövid idő alatt, különösebb vita nélkül, egy menetben megválasztotta dr. Michelberger Pált rektornak. Ő 20 szavazatot kapott, míg Lajos Tamás 11-et, Bíró Péter és Szabó Imre mindössze 2-2-t.

A köztársasági elnök által december 12-én kinevezett új rektor első nyilatkozatában többek között elmondta, hogy: "Nem engedhetjük meg magunknak, hogy a belső harcok szétzúzzák az egyetem struktúráját, hiszen rombolni nagyon könnyű, de a károk helyreállításához évek vagy évtizedek szükségesek... Az egyetemen is lesznek változások, de azt hiszem, hogy a jelenlegi "vértelen forradalomban" az egyik legfontosabb erőnyugalom és a megfontoltság lesz, és én ezt szeretném képviselni..." Egy későbbi interjújában ehhez még hozzátette, hogy: "...Az biztos, hogy amíg én leszek a rektor, nem fogjuk sem a dolgozók felét, de még csak a harmadát sem elbocsátani, ám azt senkinek sem ígérhetem, hogy mindenkinek megmarad az állása. Igenis sokan el fognak menni nyugdíjba, és életkortól függetlenül meg fogjuk köszönni azoknak a munkáját is, akik már többszörösen bebizonyították, hogy sem szakmailag, sem erkölcsileg nem ütik meg azt a mértéket, amelyet a Műegyetem oktatójától vagy dolgozójától joggal elvárhatunk, de hogy ez 6 százalékos lesz, 8 vagy 15, ezt ma még felelőtlenség lenne megjósolni..."

A LEGITIMÁCIÓ 1991-ben is folytatódott: az ET január 28-i ülésén nemcsak a lemondott Tuschák rektorhelyettes utódjait választották meg (Bíró és Gordos professzorok), de újszerű módon beszámoltatták

Török Imre főigazgatót is. Noha a GMF első embere sem ellenzéki múltjáról volt híres, a testület 20 igen, 2 tartózkodás és 5 ellenszavazattal bizalmat szavazott a szakértelemnek, vagyis a főigazgatónak.

Eközben gőzerővel folyt az egyetem "alkotmányának", vagyis az új Szervezeti és Működési Szabályzatnak az elkészítése. A Zombory dékán által vezetett bizottság január 10-én tartotta első, február 12-én pedig az utolsó ülését, eközben pedig megvitattott több száz javaslatot és elképzelést. Az SZMSZ végső formába öntése február 20-ra elkészült, így az Egyetemi Tanács február végén már meg is tudta tárgyalni a javaslatot. Ez a bizottság sem dolgozhatott rosszul, mert az ET szinte változtatás nélkül rámondta az "áment", és így 1991. március 1-től már az új SZMSZ érvényes az egyetemen -- egészen addig, amíg (1992-ben, 93-ban??) el nem készül a felsőoktatási törvény...

Az egyetemi legitimációs folyamat utolsó (?) lépcsője a nyáron zajlott le: az új tanév kezdetére már minden tanszék élén legitim vezető állnak. De hogy ez a megbízás nem örök életre szól, arról az SZMSZ "gondoskodik": a tanszékvezetők maximum 11 évig tölthetik be tisztségüket -- ha csak addig meg nem változik a Szervezeti és Működési Szabályzat...

Noha az érdeklődés középpontjában a szűken vett hatalomváltás-átmenet-legitimáció problémaköre állt, ezen kívül is akadt még egy-két dolog, amely a Jövő Mérnökén keresztül megmozgatta a közvéleményt.

Érdekességnek indult, és szépen fejlett botrány lett abból az 1990. november 8-i cikkünkből, amely teljes egészében közölte Ternai Zoltán docens javaslatát, amelyet a Felsőoktatási és Tudományos Tanács október 24-i ülésén mondott el. Emlékeztetőül néhány kitétel a javaslatból: "Az egyetemi tanárok nagy többsége a volt kommunista párt intézkedésére került az egyetemre"... "Az oktatói kar 75 százalékát az egyetemről más-hová kellene irányítani"... "Nem szabadna autonómiát adni a Műszaki Egyetemnek addig, amíg a jelenlegi vezetőréteg a helyén van"... "Sokan a Műszaki Egyetemen a munkásország tisztjei közül akarnak rektort választani?!"... "A BME oktatói karának létszámát a felére kell csökkenteni"... és így tovább.

Két számmal később leközöltük a Ternai-féle javaslat második részét is, amely a "néhány személyes tapasztalat" alcímet viselte, és -- ha név nélkül is, de felismerhetően -- többnyire ma is itt dolgozó kollégákról szólt. A hatás nem is maradt el: heteken keresztül érkeztek a hozzászólások és válaszlevelek. Leközöltük Lévai Zoltán, Farkas Miklós, Perjesi István, Szántay Csaba, Legeza Enikő, Lajos Tamás, Szöllősy-Sebestyén András, Trézl Lajos, Michelberger Pál és Fodor Lajos reagálást, majd Ternai docens Zárszavát is, de ennél többet nem tehattünk: az álláspontok egyáltalán nem közeledtek egymáshoz.

Helyszíni riportban számoltunk a tavaly szeptemberi "diáktüntetésről", bemutattuk az új akadémikusokat, államtitkárokat, dékánokat, rektorokat és rektorhelyetteseket, rehabilitált vagy éppen ellenkezőleg, nyugdíjba vonult professzorokat, egyetemi innovációs központokat, a sikeres volt műegyetemistákat, elkísértük körútjára Teller Edét -- de mindezeknek együttvéve sem volt akkora visszhangjuk, mint a már említett Ternai-cikknek, illetve a "Boross kontra Erdősi" ügynek és az úgynevezett "listázásnak", amellyel pedig rajtunk kívül a Népszava, a Népszabadság és a Reform is foglalkozott. "Természetesen" mindhárom esetben az derült ki, hogy elsősorban a Jövő Mérnöke, illetve annak munkatársa a fő bűnös, mert ha ő nem üti bele magát ezekbe a dolgokba, azok vagy nem léteztek vagy maguktól is megoldódtak volna.

A tanulást mind a két fél levonta: az egyetemi tanács pályázatot írt ki a felelős szerkesztő posztjára, az újság munkatársai pedig szétszórdóttak a világba. Egyikük Amerikában vállalt munkát, másikuk ugyanezt készíti elő Ciprusra. Kettő szerkesztők lettek kétszer-háromszor akkora fizetésért, de a Magyar Hírlap friss munkatársa sem sírja vissza az itteni fizetéseket és támadásokat...

Ez is az elmúlt tanév történéseihez tartozik, ha mindezeket részletesen nem is írtuk meg a lapban. Számunkra így zárult le a LEGITIMÁCIÓS FOLYAMAT...

14. szám
7. oldal

b.